

## ВІЙСЬКОВА КРИМІНОЛОГІЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ РОЗРОБЛЕННЯ В УМОВАХ НИНІШНЬОГО ДНЯ

### MILITARY CRIMINOLOGY AND THE NEED FOR ITS DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF THE PRESENT DAY

Сокуренко В.В., к. ю. н.,  
доцент кафедри кримінального права та кримінології  
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування  
Одеський державний університет внутрішніх справ

Автор шляхом застосування міждисциплінарного методу наукових досліджень здійснив спробу узагальнення найрізноманітнішого наукового матеріалу, дотичного до розроблення окремої теорії (напрямку) – військової кримінології. Говорячи про напрями покращення духовно-сутнісних та реальних станів життя суспільства, незважаючи на те, що раціоналізм заповнив усі прошарки суспільного життя, мало хто мислить у напрямку, яке значення має молитва до Бога в результаті благочестивих станів народів, шляхом загального покаяння. В особі злочинця вбачається й глобальна політика держав, що розпочинається безпосередньо з лідерів, які прикладають зусилля до зuboжіння населення, доведення його до стану розпачу і гріховності. Така стратегія повинна свідомо присікатися на найрізноманітніших рівнях. Так, сьогодні РФ знищуються важливі об'єкти критичної інфраструктури української держави, чим завдається нищівна поразка особистісному та економічному розвитку. У світі докладається багато зусиль, щоб змінити навколишню дійсність в іншу сторону: активно впроваджуються процеси евтаназії, абортів, трансгуманізму, що є гріховною справою; з допомогою сучасних нейротехнологій, лазерних установок проводиться знищення зерна чи підрив посівної кампанії.

Надаються рекомендації щодо вибудовування станів миротворчості, міждержавного спілкування на засадах партнерства, взаємодопомоги та розуміння ситуації, налагодження нормальних зовнішньополітичних відносин і зв'язків, створення відповідних міждержавних органів та військових відомств країн, усунення загроз кібербезпеки, розроблення різного роду меморандумів, статутів, угод, договорів на засадах пропорційності, балансу інтересів, виваженості державних політик, що є пріоритетними завданнями на вказаному шляху.

**Ключові слова:** військова кримінологія, глобалізаційні процеси, міждисциплінарний підхід, духовні цінності, військова кадрова політика, конституанта.

By applying the interdisciplinary method of scientific research, the author made an attempt to generalize the most diverse scientific material, which is related to the development of a separate theory (direction) – military criminology. Speaking about the directions for improving the spiritual, essential and real conditions of society's life, despite the fact that rationalism has filled all layers of social life, few people think in the concept of the importance of prayer to God as a result of pious conditions of peoples, through general repentance. In the person of the criminal, the global policy of the states can be seen, which begins directly with the leaders, who make efforts to impoverish the population and bring it to a state of despair and sinfulness. Such a strategy must be deliberately targeted at a wide variety of levels. So, today, on the part of the Russian Federation, important objects of the critical infrastructure of the Ukrainian state are being destroyed, causing a devastating defeat to personal and economic development. In the world, many efforts are being made to change the surrounding reality in the other direction: the processes of euthanasia, abortion, and transhumanism, which are a sinful acts, are being actively implemented; with the help of modern neurotechnologies, laser installations (satellite), the destruction, grain or undermining of the sowing company of 2022/2023 is carried out.

Recommendations are provided for building peacekeeping states, interstate communication on the basis of partnership, mutual assistance, and understanding of the situation. The establishment of normal foreign policy relations and relations, the creation of relevant intergovernmental bodies and military departments of countries, the elimination of cyber security threats, the development of various types of memorandums, statutes, agreements, and contracts based on the principles of proportionality, the balance of interests, balanced state policies, which are priority tasks on the indicated path.

**Key words:** military criminology, globalization processes, interdisciplinary approach, spiritual values, military personnel policy, constituents.

**Російсько-українська війна в умовах нинішнього дня.** З 2014 року, а особливо, з після 24 лютого 2022 року «концепт війни» та «концепт забезпечення безпеки держави» становить одне з ключових культурно-цивілізаційних понять, які безпосередньо впливають на формування й зміну правової парадигми (і мова іде вже не тільки про вітчизняну парадигму. На сьогодні слід говорити про зміну правової парадигми на глобальному рівні. Сучасне право та його галузі, як дві площини – ординарна та спеціальна – частково перехрещуються, а частково – конфліктують, вони практично не пристосовані і не можуть адекватно реагувати на нові загрози державі, як громадянам нашої країни так і суспільству загалом, виходять з джерел, які взагалі не розглядають або не відносять до потенційних об'єктів правового регулювання, або не знають, як це можна регулювати. Це загрози від воєн (в тому числі й гібридних) [1, с. 137]. Отже, цілісне бачення кримінально-правової сфери можливе за умови правильного розуміння концептів пояснення багатьох явищ суспільного життя з духовно-ціннісної сторони подальшого розвитку кримінології, а також медалі, виходячи з відповідних концептуальних основоположних ідей, які є базовими установами конструювання кримінально-правових норм та відрізняються сталістю,

довготривалістю, закономірністю свого впливу на суспільні відносини, даючи відповідь на істинну природу кримінального права через вироблення альтернативних видів покарань. Як варіант розроблення такої концепції служиме парадигмальний підхід, через зміну підходів і пріоритетів у вибудовуванні кримінально-правової та кримінологічної політик держави.

**Ефективність вибудовування кадрової військової політики в нинішніх умовах.** А. А. Ємцов слушно підмічає, що однією з цілей проекту Статуту «Управління людськими ресурсами» є створення ефективної системи управління кар'єрою за військовими званнями, побудованої за принципами прийнятими у державах – членах НАТО. На сьогодні у Збройних Силах України управління кар'єрою військовослужбовців та просування по службі здійснюється за результатами їх діяльності на посаді на підставі різних видів оцінювання (щорічне, незалежне, комплексне), що відрізняється від заходів управління кар'єрою у державах – членах НАТО. Необхідність реформування військової кадрової політики обумовлена накопиченням низки проблемних питань, ключовими з яких є наявність тенденції щодо скорочення кількості громадян з належними особистими морально-діловими та професійними якостями, які бажають проходити військову службу

за контрактом, а також відтік певної кількості кваліфікованих і досвідчених військовослужбовців унаслідок відсутності у них бажання тривалого проходження військової служби за контрактом. Директор Департаменту кадрової політики МО України зазначив, що серед основних причин такого стану справ можна виокремити недосконалість нинішньої системи управління кар'єрою військовослужбовців, яка не достатньо зорієнтована на чіткому баченні кожним військовослужбовцем свого кар'єрного зростання та перспективи проходження своєї військової служби. У разі переходу Збройних Сил України до управління кар'єрою військовослужбовця через присвоєння чергового військового звання постає питання, який захід стає головним – оцінювання чи атестування. Нагальним є завдання щодо аналізу досвіду держав – членів НАТО стосовно оцінювання та атестування військовослужбовців для просування по службі для обґрунтування критеріїв оцінювання персоналу Збройних Сил України [2, с. 78]. З кримінологічних позицій управління людськими ресурсами у XXI столітті здійснюється за принципом хто сильніший, могутніший, економічно вигідніший. Водночас вибудовування ефективної системи такого управління можливе за умови реформування військової кадрової політики на засадах морально-ділових та професійних якостей особистості, а головне стимулів, які здатні мотивувати до захисту Батьківщини. Недосконалість нинішньої політики системи управління кар'єрою військовослужбовців полягає у відсутності зосередженості на індивідуальному підході у вихованні майбутнього військовослужбовця з самого раннього віку, а також заохочувальних ініціатив просування по службі, достойної заробітної платні тощо. За цих умов, необхідність розроблення військової кримінології є трендом сьогодення. Вона настільки затребувана, як ковток повітря в умовах Ковід. Людство вступило в нову фазу інтеграційних процесів, коли відбувається докорінна трансформація людської свідомості, особистості загалом на засадах втручання у нейросвіт людини, її психофізіологічні стани через підсвідомий вплив сучасних технологій на людську особистість тощо. Оборонний комплекс у цих процесах також особливо затребуваний, лише на інших, набагато тонших рівнях охорони та захисту. Звідси, виникає відповідна актуалізація даного питання і проблеми.

Проблема кадрової безпеки є особливо актуальною для Міністерства оборони та Збройних Сил України. Сучасна суспільно-політична обстановка, що склалася у нашій країні, як ніколи вимагає як створення надійної системи кадрової безпеки так і пошуку та впровадження принципово нових форм та методів її забезпечення. Формування військової кадрової політики України відбувається в період нових форм військових конфліктів, «гібридних війн», трансформації способів ведення бойових дій, інформаційних війн, політичними ускладненнями євроінтеграційного процесу України тощо. Кадрову безпеку в системі військової кадрової політики розглянуто з позицій цільового, процесного, структурного і функціонального підходів у контексті забезпечення економічної безпеки. Разом з тим, кадрова безпека у сфері оборони держави, в першу чергу, покликана вирішувати завдання національної безпеки, що накладає свої специфічні вимоги до її вивчення. В цих процесах важливими є основні загрози з боку персоналу МО та ЗС України. Також важливо визначити потенційні сфери зловживань і ймовірні корупційні ризики у різних сферах військової діяльності як у мирний так і у воєнний час та окреслити основні чинники, що сприяють появі цих ризиків у оборонній сфері. Загалом, кадрова безпека охоплює усі напрями розвитку військової кадрової політики Міністерства оборони, а саме: рекрутинг; управління персоналом; освіту та підготовку кадрів; соціальне та гуманітарне забезпечення персоналу, а забезпечення кадрової безпеки та зниження

ризиків зі сторони персоналу залишається пріоритетним і домінуючим напрямком забезпечення комплексної безпеки у сфері оборони та одним з першочергових завдань, яке необхідно вирішувати. Питання кадрової безпеки повинні вирішуватися на кожному етапі управління персоналом (пошук, відбір, прийом, адаптація, розвиток, оцінка і т. д.). Будь-яка дія працівника служби персоналу на будь-якому етапі – це або посилення, або ослаблення безпеки військової організації по головній її складовій – по персоналу [3, с. 141]. Для створення користувальницької моделі угруповання озброєння і військової техніки пропонується в бази даних моделей ввести реальні дані про реально існуючі об'єкти, що входять до складу цього угруповання. Технологія створення користувальницького угруповання нічим не відрізняється від технології створення нового угруповання розглянутої раніше. Фактично модель угруповання, що призначена для користувача спочатку створюється просто як нове угруповання, при цьому в базу даних повинні бути введені всі нормативні параметри ресурсу усіх об'єктів точно так, як це робиться для віртуального угруповання. Відмінності починаються тільки після збереження угруповання в бази даних моделі. Після збереження нового угруповання можна працювати як з віртуальним угрупованням, генеруючи і зберігаючи її різні варіанти, або зберегти її як призначену для користувача угруповання. В останньому випадку з угрупованням вже не можна експериментувати (створювати для неї будь-яку кількість варіантів і досліджувати їх), а можна тільки виробляти прогностичні і планові розрахунки точно так же, як це можна робити для збережених варіантів віртуального угруповання. У режимі моделювання робота з угрупованням користувача нічим не відрізняється від роботи з віртуальними угрупованнями. Відмінність полягає лише в тому, що потрібно вибирати не з двох режимів прогнозування, а з чотирьох: нормативне планування та планування користувача як з умовами постачання нових об'єктів так і без них [4, с. 31].

**Щодо необхідності встановлення конституанти в Україні.** Варто наголосити, що подібного роду наукові положення є ідеєю вищого пілотажу. Цим самим усвідомлюєш, що Харківська кримінологічна школа знаходиться на висоті, а її спеціалісти та учні можуть розробляти високого роду теорії, бути запрошеними до читання лекцій, проведення тренінгів найвищого загальнодержавного та світового рівнів. Вважаємо, що Оксфорд і Гарвард також багато в чому збагатились би якщо б залучали українських кримінологів до більш глобальних проектів. Але це ще neodмінна перспектива у недалекому майбутньому. Ідея конституанти пронизує до глибин душі, повалює до розгубленості, що ще можна зробити у цьому напрямку, у скорому часі, коли відбудуться довгоочікувані зміни українського суспільства та суспільств інших держав у напрямку формування справжньої ідеології на основі духовно-ціннісної складової з метою подолання нових військових станів. А це беззаперечно живе спілкування на високого роду площадках онлайн-аудиторій, амфітеатрів.

Так, С. О. Кожушко розробляючи стратегічно-цільовий компонент концепції розвитку кримінологічного законодавства України пред'являє цільовий блок стратегування у сфері правового забезпечення протидії злочинності. Він багато в чому перекликається зі стратегічними цілями протидії злочинності взагалі (адже ця сфера публічного адміністрування неодмінно береться у правові рамки, здійснюється у визначеному правовому полі; громадський вплив є факультативним, хоча й, ясна річ, важливим), але не повністю їм відповідає, репрезентуючи специфічні цілі правової політики, розвитку правової системи як такої. Він вміщує найбільш значущі, результати організаційної, правової діяльності, досягнення яких здатне істотним чином підвищити соціальну ефективність кримінологічного законодавства, а саме, автор наголошує на:

1) юридичному конституюванню системної протидії злочинності – удосконалення конститутивного блоку кримінологічного законодавства. Первинним має бути крок фундаментального значення – розробка цілісного концепту конституанти – ідеї переукладення суспільного договору в Україні (кримінологічне законодавство є фрагментом конституанти). Навряд чи можна стверджувати, що в українському суспільстві є згода щодо ключових параметрів його розвитку. А це – основа співжиття, яка, варто бути відвертим, вже давно пронизана сіткою дрібних і не дуже тріщин, розламів. Неодноразові спроби його «залатати» ідеями багатовекторності, чи васало-імперства (компрадорства, «малоросійщини») чи «націонал-патріотизму» до успіху не призвели. З іншого боку, треба наголосити, що українське суспільство – фронтирне; ця обставина ще не осмислена належним чином, не вивчена; стратегічно виважена робота (в тому числі й кримінологічна) з фронтами не ведеться (принаймні з боку української влади). Не дивлячись на очевидні позитивно-правові маркери, наразі немає консолідованої суспільної позиції щодо джерел кримінальних загроз національній безпеці (хоча б щодо географічної сторони світу, звідки найбільша з них походить), а також щодо правової оцінки діяльності низки інших політичних акторів чи-то як злочинної, чи-то як морально виправданої, правової у юс-натуралістичному значенні. Коріння цих фронтирів відходять далеко вглиб історії (історій), не враховані у сучасній політиці державотворення.

Ведучи мову про переукладення суспільного договору, розробку та прийняття іншої конституції на основі конституанти, автор наголошує, що варто бути свідомим того, що цей напрям, ціль має пряме відношення до системної протидії політичній злочинності, політичним факторам злочинності та із цього соціального запиту, його кримінологічного осмислення та опрацювання має виходити.

Одним з елементів конституанти повинно стати усвідомлення та концептуалізація спільного безпечного середовища, зорієнтованого на майбутнє, виходячи з фактичних, наявних та перспективних загроз не лише регіонального, а й глобального характеру. В цьому аспекті ст. 3 чинної Конституції України справедливо, обґрунтовано в числі найвищих соціальних цінностей визнає безпеку людини. Звідси, можна виділити окремий розділ Основного закону, присвячений соціальним конвенціям у сфері спільної безпеки, в тому числі і зокрема, кримінологічної безпеки.

Можливим варіантом такого розділу може стати «Розділ II-1. Безпека людини, громадянина, народу». В першій його статті (модельна ст. 68-1) можливо проголосити таке: «Україна гарантує своїм громадянам і всім людям, які перебувають на її території безпечні умови життєдіяльності, що включають відсутність або мінімальний рівень екологічних, біологічних, техногенних, воєнних, кримінальних, гуманітарних, економічних, інформаційних загроз. В Україні створюється та діє ефективна система моніторингу, запобігання та протидії загрозам національної безпеки, безпеки громадян. Перелік загроз та державне реагування на них ґрунтується на оперативному, тактичному, стратегічному аналізі, використанні розвідувальних даних та об'єктивних потребах населення, окремих громадян».

У продовження цієї ідеї в Конституції України пропонується включити у вказаний модельний розділ ст. 68-2 такого змісту: «Держава гарантує розвиток кримінологічної науки і освіти. В Україні визнається та діє принцип пріоритетності запобігання злочинам над карою за їх вчинення. Стратегія протидії злочинності розробляється та впроваджується, виходячи з безумовної цінності людини, її життя і здоров'я, честі і гідності. Дискримінації, репресії і терор заборонені. Україна забезпечує відшкодування шкоди, завдані вчиненими на території України злочинами. Україна гарантує виконання своїх

зобов'язань відповідно до рішень Європейського суду з прав людини. Гуманітарна безпека громадян України ґрунтується на доступності якісної освіти, медичного обслуговування, епідеміологічному благополуччі, якості, розмаїтті та доступності продовольства. Освіта та наука визнаються в Україні соціальними благами. Збереження наукових шкіл, стимулювання їх розвитку – одне з найважливіших завдань у сфері забезпечення гуманітарної безпеки. Україна гарантує збереження об'єктів культурної, історичної спадщини, сприяє усесторонньому розвитку мистецтв, фізичної культури і спорту». Окремим напрямом юридичного конституювання протидії злочинності є прийняття базового у цій сфері закону, яким мають бути унормовані цілі, принципи, рівні, напрями, суб'єкти протидії злочинності, основи державного стратегування, програмування та планування кримінально-превентивних практик.

2) переведення кримінологічної науки з периферії правничої освіти до кола центруючих її елементів. Без цього кроку його реалізація – справа політичної волі і компетентності керівників освітнього та силових міністерств, відомств, парламентського корпусу, окремих закладів вищої освіти) будь-які рекомендації щодо удосконалення кримінологічного законодавства або не матимуть свого виходу у нормативно-правовій площині, бо ж виключно у ній й залишатимуться, не будучи забезпеченими відповідною правозастосовною практикою;

3) налагодження, підтримання функціональності, безпрогальності міжгалузевих системно-правових зв'язків кримінологічного законодавства, що ґрунтується на розумінні ризоматичної міжгалузевої його будови, ефективних системах кримінологічної експертизи та моніторингу правового регулювання у сфері протидії злочинності. Напрямами експертної, моніторингової та заснованої на ній законотворчої діяльності мають стати: – підтримання предметних зв'язків, що визначаються точками перетину суспільних відносин, що регулюються та/або охороняються різними нормативно-правовими актами кримінологічної властивості; – підтримка структурних зв'язків, які об'єктивно виникають (мають виникати) на рівнях інституціонального забезпечення нормального функціонування предметних зв'язків. В першу чергу це стосується переліку, структур та функцій спеціалізованих суб'єктів протидії злочинності, співвідношення і розмежування їх компетенцій, належної правової основи для взаємодії, координації спільної діяльності; – підтримка функціональних зв'язків, що має на маті недопущення прогалин у протидії злочинності, перекриття державним реагуванням та соціальним контролем якомога більшого спектру, рівнів і сфер відтворення криміногенних факторів.

Кожен з цих напрямів правового забезпечення міжгалузевих системно-правових зв'язків кримінологічного законодавства повинен віднайти власне організаційне та науково-методичне оформлення, супроводження, фінансування в межах постійно діючих інститутів кримінологічної практики;

4) запровадження інституту кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проєктів. І хоча ця ідея не є новою, її розробкою в нашій державі активно займалися і заклали потужний теоретичний фундамент О. М. Джуца, А. П. Закалюк, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов й деякі інші дослідники, вона все ще залишається побутуючою переважно на концептуальному рівні. Лише окремий її сегмент втілений у практику – антикорупційна експертиза проєктів нормативно-правових актів. Тобто діють механізми блокування правової криміногенності тільки у сфері відтворення корупціогенних ризиків, факторів. Решта ж строкатої палітри правової детермінації злочинності залишається не забезпеченою дієвим кримінологічним інструментарієм її елімінації. При цьому варто окремо акцентувати на тому, що кримінологічна експертиза може



і має стати перепорою не лише для нарощування криміногенного потенціалу системою вітчизняного законодавства, а й запобігання закріпленню законодавчих можливостей для імітації, симуляції кримінологічних практик через прогалини, незабезпеченість організаційно-правовими механізмами реалізації правових приписів, формами контролю, заходами та механізмами притягнення до відповідальності за їх невиконання тощо.

Саме тому запровадження інституту кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проєктів віднесено до цілей стратегічного значення щодо розвитку кримінологічного законодавства загалом. Оперуючи установками та орієнтаціями, стратегічні цілі доповнюють оформлення напрямів розвитку кримінологічного законодавства, задаючи деякі їх умовно кінцеві у певній перспективі (проте принципово проміжні) пункти, стани. Однак їх досягнення виявляється можливим за наявності належного соціально-правового механізму управління у сфері протидії злочинності та антикримінальної діяльності як такої. Налагодження та підтримання функціональності цього механізму міжфазової, міжцільової інтеграції кримінологічного законодавства та правореалізації забезпечується програмно-проєктним компонентом розробленої нами концепції [5, с. 113–114].

**Кримінологічні фактори забезпечення миру та загальносвітової безпеки в умовах сучасних глобальних викликів і загроз.** П. І. Лозинський відзначає, що внутрішньополітична ситуація, яка склалася на початку 90-х років минулого століття, поставила перед Співдружністю Незалежних Держав необхідність екстреного створення нормативно-правової бази миротворчості і паралельно розгорнути операції з підтримання миру. Така база миротворчої діяльності СНД розпочала своє функціонування у форсованому режимі впродовж 1992–1996 рр. завдяки цілеспрямованим та активним спільним зусиллям вищого керівництва, зовнішньополітичних, військових відомств і міждержавних органів держав-членів СНД. Вона запроваджувалася на підставі Статуту ООН, загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, рішень Ради Безпеки ООН, документів ОБСЄ. Водночас у сфері безпеки Росія претендувала і претендує на визнання за собою виняткової ролі на пострадянському просторі як гаранта миру та стабільності, про що неодноразово заявляли російські політичні діячі. Це стосувалося проблеми розв'язання багатьох конфліктів. Водночас, ідея про створення багатонаціональних миротворчих сил СНД, яку ухвалювали у різних документах, на практиці тривалий час залишалася нереалізованою, а всі завдання колективної миротворчості Росія вирішувала самостійно [6, с. 71]. Справді, як на початку 90-х років, так і сьогодні існує необхідність екстреного створення нормативно-правової бази миротворчості і безпеки щодо розгортання подальших операцій з підтримання міждержавного партнерства. Тут потрібна політична воля вищих керівництв – світових лідерів щодо налагодження нормальних зовнішньополітичних відносин і зв'язків, створення відповідних міждержавних органів та військових відомств країн, які зацікавлені у взаємній допомозі і підтримці. На якісно новій основі потребує свого формування нова нормативна база, яка би вписувалась у загальносвітові стандарти національної безпеки (йдеться про кібербезпеку, розроблення різного роду меморандумів, статутів, угод, договорів на засадах пропорційності, балансу інтересів, виваженості державних політик тощо. Врахування загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права у сфері миру та безпеки сприяє утвердженню державних суверенітетів, формує нормальний взаємообмін ресурсами та є рушійною силою конкурентної боротьби до вищих стандартів життя, утверджує національний статус держав як гарантів миру, безпеки і стабільності. Така політика сприятиме розв'язанню багатьох сучасних конфліктів. Формування

ідеології однополярних і багатонаціональних миротворчих сил на практиці дасть багато позитивних результатів. Реалізація вказаної ідеї вирішить завдання колективної безпеки і поширення миру у світі.

**Щодо необхідності залучення психологів та душпастирів (військових капеланів) до розбудови військової справи.** До реалізації завдань і функцій держави необхідно залучати не лише психологів військових частин, а й військових капеланів. Душпастирство – це професійна діяльність військових капеланів, спрямована на реалізацію права співробітників прикордонного відомства та членів їх сімей на свободу віросповідання, релігійну опіку та задоволення релігійних потреб, а також участь у заходах зі збереження психічного здоров'я. Серед вітчизняних науковців, які досліджували позитивний вплив спільної (командної) роботи військових психологів та військових капеланів щодо збереження психічного здоров'я персоналу сектору безпеки та оборони, були такі: С. Грилюк, Н. Дідик, О. Колесніченко, О. Матейок, Я. Мачеґора, В. Москалець, В. Осьодло, Є. Потапчук, Н. Потапчук, І. Приходько, О. Томчук, О. Тохтамиш, Л. Тютюнник, С. Чижевський та інші; за кордоном у цьому напрямі працювали: А. Adamantios, С. Asekoff, L. Carey, J. Cohen, T. Crowe, B. Feldstein, P. Hemming, M. Koracz, P. Mueller, D. Plevak, T. Rummans, P. Teague та інші [6, с. 109–110]. Ознайомившись із їхніми дослідженнями, доречно було б розробити прогностичну модель взаємодії військових психологів та військових капеланів у супроводі військово-службовців впродовж усієї професійної діяльності.

**Висновки.** Вироблення кримінологічних пріоритетів нормативно-правової бази на основі високодуховних смислів сприяє цілісності суспільства. Кримінологічний аналіз найрізноманітніших текстів у тій чи іншій галузі (зокрема активному розробленні військової кримінології) може дати неабиякі результати – досягнення високого рівня її розвитку, того, що найбільш потребуване в умовах нинішнього дня (наприклад, за останні роки вироблена велика кількість сильних робіт і методик щодо лікування Ковіду). Головним завданням на цьому шляху є виведення вітчизняної кримінології на нові шаблі популяризації з подальшим кримінологічним моделюванням життєвих ситуацій та передбаченням відповідних наслідків. Звідси, і розвиток галузевих дисциплін може кардинально змінитися, особливо що стосується впровадження альтернативних видів покарань та вибудовування відповідно до цієї концепції політики держави, а також необхідності цілісного розроблення та впровадження на практиці ідеї конституанти, подальшого розроблення найбільш перспективних теорій (напрямів) сучасної кримінології – військової та духовно-ціннісної (кримінології), крізь призму правоохони шляхом поєднання правозахисної та превентивної функції держави (на внутрішньодержавному рівні у сфері захисту – укріплення ЗСУ та обороноздатності держави; правопорядку, шляхом ефективного функціонування правоохоронних структур та загалом усіх державних органів). Саме на цій основі може відбутись справжній захист конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості держави та окремої особистості. Коли ж гріховність виводяться у рамки нормативно-правового регламентування, похвали і торжества, нечуваних можливостей поширеності гріха і, як наслідок, беззаконня, зла, тоді існує серйозна загроза військових станів, глобальних катастроф, катаклізмів, потрясінь, власне всього того, що ми спостерігаємо сьогодні. Автор на підставі аналізу значної кількості наукових джерел відстоює позицію, що спонукальна, підтримувальна позиція у пошуках істини, добра і справедливості може дати в рази більше результатів, аніж каральний (силовий) підхід.

Автор проєктує відповідну видозміну і на лідерів держав, весь управлінський апарат, чиновництво, які у непоодиноких випадках здійснюють антигуманну політику

по відношенні до свого та інших народів, що становить серйозний глобальний колапс. У зв'язку з останніми подіями російсько-української війни готується справжній глобальний голод, що супроводжується низкою інших важливих проблем, – особливостями потепління на планеті Земля, зменшенням запасів прісної води тощо. Говорячи про основні пріоритети функцій держави на сьогоднішньому етапі її розвитку, треба сказати про дві їхні складові: оборона і захист (покладається на ЗСУ) та проохо-

рона (стосується усіх державних органів, громадянського суспільства). Неналежне виконання останньої призвело до багатьох негативних процесів нинішнього дня, (дестабілізація економіки, тотальна корупція і на її фоні зубожіння населення, в той же час, коли олігархат та злочинні схеми процвітають). Рано чи пізно такий стан призводить до розколу суспільства. В цьому аспекті надзвичайно важливим є протистояння внутрішнім та зовнішнім загрозам у відстоюванні національних інтересів.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Рогач О. Я., Белов Д. М. Зміна сучасної парадигми українського права в умовах військової агресії з боку РФ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Вип. 70. С. 136–140.
2. Ємцов А. А., Агаєва Н. С., Шпанчук Г. В., Смірнов І. І. Управління кар'єрою військовослужбовців за військовими званнями – наближення до стандартів НАТО. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. 2022. № 1. С. 78–85.
3. Гришин С. П., Зубовський Д. С., Ряба Л. О. Роль та місце кадрової безпеки в системі військової кадрової політики. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2022. № 74. С. 141–156.
4. Ленков Є. С. Розробка методів моделювання складу та ресурсу угруповання озброєння і військової техніки для користувача. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2022. № 74. С. 31–41.
5. Кожушко С. О. Протидія злочинності в оборонно-промисловому комплексі України : монографія / за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. О. М. Литвинова; Кримінологічна асоціація України. – Харків : Факт, 2022. 185 с.
6. Маковський А. Результати дослідження психологічного супроводу професійної діяльності прикордонників засобами душпастирства військових капеланів. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки.* 2021. Вип. 11. С. 107–112.